

VRTNAR.

List s podobami za šolsko vrtnarstvo, vrtnarstvo sploh
in za sadjarstvo.

Št. 5.

V Ljubljani, 15. marcija 1890.

Letnik III.

Nekaj o vrtnicah ali rožah.

II.

Veliko bolj kakor jeseni, ko polagamo za zimsko spanje in počitek naše vrtnice, moramo paziti pomladi, ko jih zopet mraza varujoče odeje rešujemo! Starih, krepkih debele, katera uže dolgo na enem in istem kraji rasto in so se jim zaradi tega korenine, posebno pa požlahtnjena mesta uže dobro vrasla, ni tako nevarno vzdigavati kakor mlada, šibka, enoletna cepljena drevesa. Ta namreč niso še do dobra se zrasla z podlogo, in tako se prav lahko na požlahtnjenem mestu popolnoma odlomijo. Kaj pa to pomeni, misli si lahko vsak sam: izgubljen je čas enega leta, trud ob cepljenji in, če si cepič kupil morda celo za drag denar, tudi ta! Ne mislim pa nejevolje, katera obhaja človeško oprsje zaradi svoje nerodnosti! —

Najprvo moramo se prepričati, kako globoko je zakopan požlahtnjeni del vrtnice. To pa storimo najbolje, če počasi in oprezno prst in ostalo šaro odstranjujemo od one strani, kamor je debelece položeno. Ko z levico oprimemo cepljeno mesto, odstranimo z desnico počasi še ostalo prst in potem vzdignimo debelece, vendar nikdar ne hitro ali kar mahoma navpik, ampak debelece bodi vsaj en dan ali eno noč neprivezano h kolcu, da se počasi privadi zopet druge lege. Ob vihnem vremenu pa je sploh najbolje to delo opustiti, ker prvič se pomladi jako rado vreme zopet izpremeni po velikim piši, in drugič bi veter preveč razmajal korenine neprivezanim vrtnicam. Najboljše pa je, če to delo opravljata dve osebi: ena varuje vrtnice, druga pa odstranjuje odejo.

Nikdar pa ni tega delati ob žgočem in jako sušecem pomladnjem solnci. Kadar je po noči vlažen dežek namočil in omehčal zemljo in se je nadejati vsaj za nekaj dni še oblačnega vremena, onda je napočil vesel čas, ko gre pravi ljubitelj krasnih naših vrtnic lahko brez skrbi in vesel na delo.

Pri nas napoči navadno ta čas še le konec marcija in ob pričetku aprila meseca. Vender se pa to natanko ne da določiti; ravnanje se moramo po obnebjih in gorkoti. Bolje pa je, malo še počakati, nego se prenagliti.

V večina položenih vrtnic uže pod zemljo odžene rumene, blede poganjke, ki so zelo občutljivi za mraz, še bolj pa do pekočih solnčnih žarkov. Zato ravno jih moramo ob deževnem in oblačnem vremenu odkrivati. Če se ti nežni poganjki posuše ali če pozebejo, cveto vrtnice seveda manj in pozneje. Kajti iz nova morajo delati očesca, da poženo, uničena očesca pa so uže jeseni bila pripravljena.

Predno jih privežemo h kolcem, moramo jih čisto otrebiti vseh suhih vejic, in če niso bile uže jeseni, ko smo jih pokladali, dovolj porezane, ali bolje, obrezane, obrezati jih moramo sedaj.

Od te rezatve pa je popolnoma odvisno cvetje in rast večine vseh vrtnic.

Najbolj moramo paziti, da puščamo najviša očesca vedno na okoli. S tem skrbimo, da se vrh preveč ne zaraste in da imajo zrak, dež ter solnčni žarki prost pristop do nižih vej in popov. Ako najvišje veje rasto vse navzkriž, ostanejo spodnje vejice vedno kilave, in tudi cvetni popki se ne razvijo. In kakova je podoba take visokodebelne vrtnice?! Poglejva v kakem zapuščenem gozdu kakov sključen, star gaber, enaka je kraljica naših vrt pri takem stanu.

Posebno vsem hybrid-remontant rožam moramo skrbeti za lepo, bodisi okroglasto ali piramidno rast, pri čajevkah tejah, to skoro ni mogoče. Te delajo do malega dolge, krepke poganjke, ne smemo jih hudo rezati, drugače še bolj krepko rasto, a malo cveto. Paziti pa moramo, da se ne zarasto preveč; vsak kilav poganjek je odrezati.

P. G.

O cepljenji na mestu.

Gosp. J. Žirovnik se je oglasil v 4. št. „Vrtnarja“ proti cepljenju v roki ter navaja, da je tako cepljenje običajno v kmetijski šoli v Grmu in v drevsnici kmetijske družbe v Ljubljani. Pravi, da se je tudi on tako učil, a da so ga izkušnje preučile. Gosp. Žirovnik naj bo preverjen, da po večini velikih drevsnic cepijo ob prvem cepljenju v roki, torej ta način ne more biti napačen. Ko bi gospodu Ž. bilo kedaj pocepiti nekaj tisoč drevja na mestu, in to tik tal, ne pisal bi nikdar več proti cepitvi v roki. Hrbet in kolena bi ga do dobrega prepričala, da so nauki slovečih sadjarjev kakor Lukasa, Babo-ta i. dr. vendar dobri ter da jih njegove majhne izkušnje ne morejo ovreči.

Sicer si pa gosp. Žirovnik sam nasprotuje. Pravi, da je dosegel ob cepitvi v roki pri jablanah 95%, pri hruškah 70—80%, in to s kupljenimi divjaki, med katerimi je bilo mnogo slabih. On piše: „Dokler sem imel divjak v roki, obetal je še nekaj. In če se mi je tudi zdel III. kakovosti, cepil sem ga in vsadil. A pognati ni hotel, posušil se je do tal“. Ako je gosp. Ž. s takimi divjaki dosegel gori omenjeni uspeh, bil je uspeh ne le dober, ampak izvrsten. Veliko boljše seveda bi bil uspeh, ako bi bil rabil dobre divjake, zlasti pikirane hruševce. Da je jemati za cepljenje divjake tretje vrste, tega se gosp. Ž. ni učil v učiteljskem tečaju l. 1884 na Slapu, niti ni bral tega v nobeni nemški ni slovenski knjigi. Z nepravilnim ravnanjem se torej stare izkušene reči ne morejo ovreči.

Da se v roki cepljene hruške prvo leto ne izponašajo dobro, to uče v vsakem učiteljskem tečaju, to poudarja tudi Pirc v svoji knjigi, in to sem tudi jaz omenjal v svoji knjigi. Čudno se nam pa zdi, da gosp. Ž. ne pove, da hruške potem s svojo rastjo dohite v drugem letu jablani in jih celo prekose. To pa je gosp. Ž. le tedaj izkusil, ako je drugače pravilno ravnal.

Kar gosp. Ž. trdi, da sneg rad polomi slabo pognavše cepiče, imamo pa tu v Grmu ravno nasprotne izkušnje. Sneg nam polomi dolge mladike, kratkih pa nikdar ne, celo ne od slabo pognavih hrušek. Sicer je pa škoda od snega pri enem ali drugem cepljenju skoraj popolnoma neznatna.

Kar pa gosp. Ž. o ogrcih v drevsnici piše, to je pa skoraj čudno. Zakaj bi neki ogrci rajši hodili na drevesa, v roki cepljena, nego na druga? Saj tudi v roki cepljena drevesca postanejo po dve, tri in po več let stara, torej močnejša in se laže branijo ogrcu nego Žirovnikova v drugem letu cepljena. Slabiče seveda

ogre hitreje uniči, a takih umen sadjar ne bode sadil, naj si cepi ob tem ali drugem času, ker divjaki morajo biti za oboj način enako pripravljeni*.)

Ne bi se bil oglasil proti članku gosp. Ž. ako bi iz njega ne mogel kedo posnemati, da 1. jaz ne poučujem dobro v učiteljskem tečaju in 2. da v drevnici kmetijske družbe v Ljubljani in v drevnici kmetijske šole v Grmu ne goje pravilno drevja. **.)

Ameriške robidnice.

Kar smo pisali v zadnji številki „Vrtnarjevi“ o bodočem grozdju, to velja glede koristi tudi o ameriških robidnicah. Te robidnice pa niso navadne, kakeršne rastejo po naših gozdih. Ameriška robidnica raste bujno, do 5 ^m/visoko, kvišku in ima velik ter zelo sladak plod.

Najljubša je tej rastlini solnčna lega. Razmnožuje se z izrastki, katerih vedno dovolj priraste. Vsako pomlad je odrezati tiste šibe, katere so prejšnje leto rodile, mlade poganjke pa treba nekoliko prikrajšati. Te robidnice sadi po en in pol metra narazen in pritakni k vsaki kol, na katerega moreš dolge šibe privezavati. Podoba 10. kaže plod ameriške robidnice.

Podoba 10.

*) Za cepljenje v roki rabimo vedno močnejše divjake, nasprotno pa za okulvanje ali za cepljenje drugo leto slabejše, katere ogre torej laže uniči. Ur.

***) Mi smo bili sami namenjeni protičlanek spisati, ker je g. Ž. obravnaval reč, o kateri moramo dostikrat razne trditve zavračati. Sicer naj v drevnici vsak po svojem išče sreče, a kmetijska družba bode ostala pri cepljenji v roki, ker s tem si prihrani časa, prostora in denarja. Če bi se družba ravnala po Ž. načelih, prodajal bi vrtnar celo zimo dolg čas, spomladi bi pa ne vzmogel dela. Ur.

Najboljše ameriške vrste robidnic so: Dorchester, Kittalini, Philadelphia, Wilsonov, Early i. dr.

Rastline ameriških robidnic prodaja W, Klenert v Gradci.

Ali naj rode novo vsajena drevesa v prvem letu?

Določen odgovor na to vprašanje dati je zato težavno, ker se je ozirati na starost, na ukorenitev na podlogo, na obliko, na čas saditve in na kakovost zemlje. V obče je to vprašanje zanikati. Kakor hitro misliš, da presajeno drevo ne bo krepko pognalo, pa mu ne smeš dati roditi; to velja posebno za hruške na divji podlogi. Izkušeno, je da se to drevje nerajše prime nego drevje na kutni. Staremu in močnejšemu drevju tudi ne daj roditi prvo leto po presaditvi, ker ni še proti nadzemjskim delom svojim dovolj krepko, da bi delalo nove korenine. Kadar je bilo drevo vsajeno zgodaj v dobro, rodno zemljo, kadar so mu podzemjski deli v ravnotežju z nadzemjskimi, kadar je zdravo in krepko, tedaj ne škodi nič, ako daš zoreti nekaterim plodom, to je na vsaki veji največ po dvema. Ako zapaziš pozneje, da drevo ni naredilo poganjkov, pa odstrani vse plodove. Če sadjarju sploh nič ni do prvih plodov in tudi radoveden ni, onda je bolje, da ne da roditi novo vsajenemu drevesu, ker rod vedno slabi, in drevo požene prihodnje leto tem slabše, kolikor več je rodilo. Ako ne mislimo drevju roditi dati, zatremo mu uže cvetje. Tudi cvetje porabi za razvoj obilo redilnih snovi, katere lahko prihraniš za lesno rast. Priporočeno je torej, puščati, le one cvetne pope, ki podaljšujejo rodne mladike. Ako pa vendar želiš dobiti nekaj plodov, pa pusti le toliko cvetnih popov, kolikor želiš plodov. Če ima drevo posamezne nadzemjske dele, ki so v razmerju z drugimi premočnimi, naj prej le ti rodijo.

Raznotere vrtnarske reči.

Vsem, ki žele cepičev, poroča oskrbnitvo poskusnega vrta c. kr. kmetijske družbe kranjske, da so uže vsi cepiči, kolikor jih je bilo na razpolaganje, oddani, da torej ne moremo vzprejeti nobenega naročila več.

Črešnjevo drevje je zelo občutljivo, presajaj je le pomladi, in sicer kolikor le mogoče hitro iz drevesnice na stalno mesto. Črešnji so pa tudi korenine občutljive, zato se jih ne dotikaj z nožem ali škarjami.

Obrezovanje korenin sadnega drevja. Dobre korenine so najboljša podloga sadnemu drevju, da dobro uspeva. Sadno drevo, katero misliš saditi, naj ima še tako lepo deblo in krono, če pa nima dobrih korenin, pa je malo vredno. Šibko deblo z dobrimi koreninami, je vedno boljše nego debelo deblo s slabimi koreninami. Najvažnejša je obilica drobnih in lasnatih koreninic. Kolikor mlajše so korenine, tem laže delajo sesalne korenine, katere edino drevo hranijo. Ako korenine porežemo, oziroma skrajšamo, najdemo ravno tam največ novih koreninic, kjer smo odrezali. Na podlogi te izkušnje se ravnamo ob režnji korenin. Rezati moramo tako, da so rezi na podlogi korenin kolikor mogoče enakomerno razdeljene. V obče pa drobne korenine kolikor mogoče varuj in tudi od debelih korenin le toliko odreži, kolikor je potrebno za pravilno saditev.

Založba c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Odgovorni urednik Gustav Pirc.

Tisk J. Blaznikovih naslednikov